

ЕЗ.З(5К23)

М 84

Тура биде туған жоқ

34951

Тоқсан би

**Қызылжар
2001**

Қайролла Мұқанов
Социал Жұмабаев

Тоқсан би

Қызылжар, 2001 жыл

34951 с 12

Бұл кітапқа XVIII-XIX ғ.ғ. ғұмыр кешкен Еменалы Алдай Керейдің үш жүзге аты мәлім болған Жабайұлы Тоқсан бидің өмірі мен дау-дамайлар, тартыс-таластарды шешу кезінде айтқан билік, төрелік, аталы сөздері келтірілген. Билік ету, шешендік, күйшілік өнер сияқты өзге жұртта кездесе бермейтін, қазақ халқының арасында тамырын тереңге жайған үрдіс, дәстүр.

Кітап Тоқсан бабамыздың өмірі мен айтқан билік, толғауларын жинақтаған бірінші еңбек болғандықтан оқырман қауым тарапынан ізгі тілек, ұсыныс-пікірлер туары сөзсіз. Бұл еңбек әрбір отбасының құтты кітабы болады деген сенімдеміз.

ISBN 5-7667-8606-9

Шығарушыдан бірер сөз

Сонау ықылым заманнан қазақ қоғамында елдің бірлігін, ынтымағын, әртүрлі әлеуметтік топтар арасындағы тепе-теңдікті сақтап қалуда билер ролі ерекше. Орақ ауызды шешен, әдет заңының білгірі, табиғат сыйлаған терең ақылдың арқасында билер қоғам ішіндегі кез келген дау-дамайды, талас-тартысты мүмкіндігінше әділ шешуге тырысқан. Қазақтың "Тура биде туыс жоқ" дейтіні де содан шығар.

Қазақ тарихнамасында Тоқсан би туралы осыған дейін бірде бір еңбек болмапты. Осы өңірдің тумасы, бүкіл көшпенді әлемге өзінің әділдігімен, шешендігімен аты айғақ болған Тоқсан бабамыз туралы жерлестеріміз жазған бұл еңбек үлкен зерттеу жұмысының алғашқы қарлығашы екендігіне сеніміміз мол. "Аруақ риза болмай тірі байымайды" дейді қазақ. Бабаларымыздың аруағы бізді қорғап, желеп-жебеп жүргей.

Аманжол Күзембайұлы
тарих ғылымының докторы,
профессор

*Ер Сырымдай халқыңның көсемі бол,
Тоқсан бидей үш жүздің шешені бол.*

Сегіз сері.

К И Р І С П Е

Біздің бұл кітабіміз Керейдің Алдай руынан шыққан, есімі бүкіл Орта жүзге, тіпті үш жүздің көп еліне мәлім болған өз заманында қара қылды қақ жарып тура әділ би болған Жабайұлы Тоқсан биге арналған.

Оның көптеген жағдайларға байланысты айтқан асыл сөздері бүгінгі күнге дейін жетпеген, тек кейбіреулері ғана ұрпақтарының, құйма құлақ қарттардың есінде қалған. Сонымен қатар кешегі өткен Кеңес дәуірінде билер, байларды жақтаған "бөтен" элементтерге жатқызылып, олардың еңбектерін жинауға, зерттеуге, халыққа таратуға қатаң тыйым салынған болатын.

Тек соңғы жылдары, әсіресе, еліміз тәуелсіздік алып, дербес егемен ел болғаннан кейін халқымыздың асыл мұратын, оның ішінде атақты билеріміз бен шешендеріміздің, ақын-жырауларымыздың ұлағатты сөздерін, әділ билік шешімдерін жинап, зерттеп халқымызға таратуға, әсіресе сол асыл мұралармен жас ұрпақтарымызды таныстыруға мүмкіндік туды. Ал, бұл мұралардың қазіргі кезде де тәрбиелік мәні өте зор десек артық емес.

Қазақ халқының мәдинетінің құрамдас бір бөлігі ауызша сөйлеу: халық даналығы ұрпақтан ұрпаққа Сөз арқылы беріліп отырады. Көптеген евразиялық халықтардікі сияқты қазақтардың этнопедагогика жүйесіндегі тәрбие сабақтастығының негізі де осында жатыр.

Аталып отырған Тоқсан би туралы әңгімемізді бастамай тұрып, әуелі "би" деген ұғымға түсінік бере кетейік.

Сонымен би дегеніміз кім, оның қоғамдағы, тарихтағы орны қандай деген сауалдарға жауап беру үшін, билер бойындағы дара қасиеттерге тоқталып өтейік.

Ең алдымен, би-көсем. Ол көпті көрген, яғни "көре-көре көсем болған", көкірек көзі қиядағыны шалатын, ойы орамды, көнені ғана көріп қоймай, болашақты да тап басып, болжам жасай алатын, әрдайым халық көңілінен шығатын жан болуы шарт.

Би-шешен. Ол майда сөздің мақпалы, сара сөздің саңлағы. Бірде астарлап, бірде мысқылдап, сүйекке жеткізіп, мақтамен бауыздап, қажет жерінде қара тасты қақ айырып түсерлік, семсерден бетер от ауызды, орақ тілді ойы ұшқыр сөз зергері.

Би-ақын. Оның әрбір сөзін төгіліп тұрған жыр емес деп кім айта алады? Ұйқасынан қаланған тастай беріктігі, әр сөздегі сазды ырғақ үндестігі жас ақынға төн шеберлік емес пе?

Би-заңгер. Халық арасында "би екеу болса-дау төртеу" деген сөз бар. Мұны даулы мәселені екі би емес, үш би шешеді деп түсіну қажет. Олардың бірі айыптаушы (прокурор), екіншісі-ақтаушы (адвокат), үшіншісі-төбе би (судья).

Би-жүрек жұтқан батыр. Оның батырлығы қолына қару алып жауға шабуында емес, қылышынан қан тамған хан, сұлтан, болыс алдында тұр екем деп именбей, керекті жерінде өткір тілмен турап түсетін әділет сөзін айтуында.

Би-ойшыл, ғалым. Ол халық тарихын, әдет-ғұрпын, салт-санасын меңгерген, заңғар ой түйген философ, ғылымның әр саласынан хабары бар білімпаз. Олар өлмес қағида-қанатты сөздер қалдырып, болашаққа көріп-келдікпен болжау жасаған.

Би-психолог, артист. Би адам жан-дүниесін, мінез-құлқын бір көргеннен-ақ тап баса таныйтын, көнігі психолог болуы шарт. Қарсыласының жан дүниесіне

үңілумен қатар, билер олардың әрбір қимыл-қозғалысының, үн-бояуын қалт жібермей қадағалап, соған орай өзі де дауыс ырғағын құбылтып, әр сөзінің мән-мағынасын ашатындай қимыл-қозғалыспен бет пішінін, қасқабағын "ойната" білген тамаша артистік қабілет иелері. Олар әр сөздің жүректен шығып, жүрекке жетіп отыруын көздеген.

Би-тәрбиесі. Би атанып халыққа танылғандар "өзім болдым, өзім толдым" деп келте ойламаған. Қал-қадерінше жоқ-жітіктің, әлдіден жәбір көрген әлсіздің жоғын жоқтап, ел мүддесін көздеген сәулесі бар, талапты жастарға батасын беріп, өмір бойы жинақтаған тәлім-тәрбиесін, ұлағат сөздерін құлақтарына құюдан жалықпаған.

Қазақ еліндегі би институтының алатын орны мен маңызын Шоқан Уәлиханов жан-жақты зерттеген болатын. Ол "Билер сотының ертеден келе жатқан халықтық тілі" атты мақаласында былай деген еді: "Би атағын беру-қазақта халық тарапынан би сайлау арқылы немесе халықты билеп отырған үкімет тарапынан бекіту арқылы болған емес. Тек сот ғұрыптарын әбден жетік білетін, тілге шешен қазақтар ғана бұл құрметті атаққа өз бетімен ие болып отырған... би болам деген қазақ өзінің ісіне жетіктігі мен шешендік қабілеті бар екендігін халық алдында сан рет көрсетуге тиіс болған. Ондай адамдардың атағы жұрттың бәріне мәлім болып отырған.

Би, шешендер даулы мәселені түйінді төрт-ақ ауыз сөзбен тындырып отырған. Тындырғанда да хатсыз, хабарсыз, ауызша жүзеге асып, бітіп жатқан. Ертедегі бір бидің өзі осы күнгі соттың да, прокурордың да, полицияның да, қаншама мекеме, ұйым басшыларының да қызметін атқарып келген.

Атқарғанда да ол билердің кесім, бітімі көпшіліктің көзінше ашық аспан астында айдан анық жария боп

отырған. Ешқандай құпия, алдын ала ымыраласу, пәтуаласу деген болмаған. Билер өзінің сөзін, билік шешімін: "Ал, халайық, бұған не дейсіңдер, ризамысыңдар?" - деп көпшілікке салып мақұлдасқан. Бұдан артық қандай жариялылық болмақ?! Осы күнгі айтып жүрген жариялылық, демократиялық, адамгершілік дегенінің өзі осы емес пе?!

Сондықтан да халық өзінің от ауызды, орақ тілді, қара қылды қақ жара әділ билік айтатын шешен билерін ханнан да артық қадірлеп, сыйлап, олардың айтқан кесімді, бітімді сөздерін жадында сақтап келген.

Олар барынша адал, ешкімге бұра тартпайтын, тура сөйлейтін нағыз шешен әрі ақылгөй, халық қамқоры болған. Сондықтан да халық "Тура биде туған жоқ, туғанды биде иман жоқ", "жүзден жүйрік, мыңнан тұлпар", - деп, мақалдап кеткен.

Алайда, осындай елі үшін аянбай еңбек еткен, қасиетті сөзді шешен би бабаларымыз осы кезге дейін еленбей келді. Жас ұрпақ олардың шешендік сөзі түгіл есімін де біле бермейді. Тіпті олар жөнінде тарихта да, энциклопедияда да, әдеби кітаптарда да (Төле би, Қазбек би, Әйтеке би, Сырым сияқтылар болмаса) жан-жақты жөнді жазылмады.

Міне, осы айтылған қасиеттердің бәрі де Тоқсан би Жабайұлының бойында болған. Оның шындығын осы ұсынылып отырған кітаптан көруге болады.

Бұл кітапты құрастырып жазу үшін біз мерзімді баспасөзде басылған мақалалармен қатар ел аузынан алынып, айтылып жүрген әңгімелерді жинап, сараптап, солардың шындыққа сәйкестерін ғана осы кітапқа енгіздік. Әрине, Тоқсан бидің барлық сөздерін, барлық айтқан билік-тұжырымдамаларын қамтыдық дей алмаймыз.

Бұл кітапта Тоқсан би бабамыздың толық шежіресі, ғұмырнамасы және шешендік тапқыр, ақыл да нақыл сөздері қамтылды. Мұндай танымды мәні бар кітап бұл

бабамыз туралы бұрын-соңды шығып көрген жоқ. Сондықтан онда дәлсіздік, сәйкессіздік, кейбір қайталаулар кездесуі мүмкін. Сонымен бірге біздің қолымызда бұл кісінің нақты туған және дүниеден өткен жылдары жоқ, өмірбаяны да толық емес. Оның айтқан билік сөздері, нақыл өлеңдері де толық қамтылмауы мүмкін. Егер Тоқсан бидің өмірі мен айтқан билік, шешендік сөздерін толықтырамын деушілер болса, оларға алдын ала алғысымызды айтамыз. Өйткені ол жаңа деректер алдағы уақытта кітап жаңартылып қайта жазылса көп септігін тигізеді. Халыққа қажет мұраның қай кезде де толығы, молыға беруі заңды ғой. Екіншіден мұндай мағлұматтардың танымдық, тәрбиелік маңызы да өте жоғары.

Авторлар

ТОҚСАН БИ ШЕЖІРЕСІ

Тоқсан би Жабайұлы Керей руының есімі бүкіл қазақ еліне танымал ірі өкілі.

Ол ел билеу істерінде, дау-дамай айтыстарда Керей руы атынан сөйлеп, осы рудың намысын қорғаған, жоғын жоқтаған өз кезінде осы рудың басшысы болған. Сондықтан Керей шежіресіне кеңінен тоқтап, Тоқсан бидің аталарын Танаш би, Тарышыдан бастап таратқанды жөн көрдік.

Бірап сөз Керей шежіресінің жазылуы, жиналуы жайлы. Ең алғаш Керей шежіресін жазған Дәулен батыр Таузарұлы болған. Дәулен шежіресін баласы Толыбай сыншы толықтырған. Артынан Керейдің Қарабас батыр, Шәуке мырза, Майлы би, Киікбай би, Қара би сияқты арабша сауаты бар адамдары толықтырады. Онан соң Балта Керей Тұрлыбай батыр, Тіленші би, Баян бай, Жабай батыр, Шақшақ би сияқты мұсылманша хат таныйтын адамдар толықтырып ХІХ ғасырға жеткізген. Сонан кейін Дәулен шежіресін Тоқсан би, Тәбей Барлыбайұлы, Шөңке Мамышұлы, Сексен Шақшақұлы, Есеней Естемісұлы сияқты Керей елінің шежіреші ақсақалдары толықтырыпты. Бұл шежірені Сегіз Сері жазып алып, өзі өмір сүрген кездегі ұрпақтарымен толықтырады, одан кейін баласы Мұсайын, Құсайынның Бекісі, Мұсайынның Нұрмұхамеді жалғастырған. Солтүстік Қазақстан облысы жерін мекендейтін Ашамайлы Керейдің шежіресін жинастырушы және жалғастырушылардың ең соңғы өкілі-Қаратай Биғожин (Сегіз Серінің ұрпағы). Қаратай Биғожин - республикаға танымал ауыз әдебиетін зерттеуші, шежіреші.

Қазір бұл салада өнімді еңбек етіп жүр.

Жоғарыда айтылғандай Қара би, Жабай батыр, Тоқсан би өз кездерінде Керей шежіресін жалғастырған, толықтырған адамдар, сондықтан да бұл шежірені де

Тоқсан бидің шығармашылық мұраларының бірі деу керек.

Керей-Орта жүз қазақтарының үлкен тайпаларының бірі. Керей ашамайлы, меркіт болып екіге бөлінеді. Керейдің көбі Ашамайлыдан (шын аты-Ғали) тарайды.

Ашамайлы Керей Жанай Сардардың баласы Бағлан биден-3 бала:Архат, Фархад, Самрат: Бағлан би біздің Солтүстік өңірдегі керейлердің түп атасы болып есептеледі. Оның бейіті қазіргі Қорған облысының Полавинка (Ақсиыр) ауданына қарасты Звериноголовка (қазақша Бағлан) қалашығының түбінде, яғни Тобыл өзенінің жағасындағы керей тоғайында жатыр. 1928 жылға дейін ол жерде атақты Бағылан жәрменкесі болғаны тарихтан мәлім. Бағлан би өз заманында қазақ халқының айтулы көсемдерінің бірі болған.

Фархад батырдан-3 бала: Танаш би, Аббас, Манас. Аббас сардардан Аббас керейлер тарайды. Бірақ ерте-ректе болған соғыстарда көп қырылып, Меркіт, Аббас керейлердің саны кеміп, аз елге айналады.

Танаш бидің бәйбішесі Айша Орта Азиялық Барлас түріктерінің бегі Бақырғанидың қызы екен. Інісі Манас майданда қаза тауып, Танаш би жасы ұлғайған шағында бәйбішесі Айшаның руқсатымен және әмеңгерлік жолымен сол Манастың келіншегі Сәлиманды алады.

Танаш биден-14 бала: Балға. Балта, Едіге, Орал, Орман, Орақ, Алтай, Ақпан, Емен, Есен, Аман, Қырым, Көшебе, Тарышы. Осы 14 ұлдың Тарышыдан басқа 13 үлкені Айшадан туған, ал Тарышы Сәлиманнан туған. Бірақ Сәлиман Тарышы туған соң, көп ұзамай ауырып қайтыс болады да, Тарышы Айша бәйбішенің баурында өседі.

Танаш және оның балалары XIV ғасырда өмір сүрген адамдар. Танаш Фархадұлы өзінен жасы кіші Мамай, Тоқтамыс, Ақсақтемірге ақылшы болыпты. Сөйтіп, ол өз заманында Алтын Орда хандығында әділқазы-би аталыпты. Танаш бидің балалары: Балға, Балта, Едіге

батырлар әр кезеңде Мамай, Тоқтамыс хандардың әскерінің бас қолбасшысы болған. Кейін олар Ақсақтемірдің әскерін басқарыпты. Едіге батыр Өмір-Темір әскерінің бір тобын бастап жаумен соғысып жүргенде ауыр жараланды. Ол сарбаздарына өзін Ұлы таудың ең биік шыңына жерлеңдер деп әсиет етеді. Ақыры солай жерленеді.

Балға, Балта, Танаш ұлдарының Ұлы тау маңында жағалауында әскерлерін қондырған өзендері осы күнге дейін Балға, Балта өзендері деп аталады. Қазіргі Солтүстік өңірдегі керейлер Балға (Сибан), Балта, Көшебе, Тарышы аталарының ұрпақтары.

Тоқсан би Тарышыдан тарайтын болғандықтан қолда бар шежіре бойынша Тарышыны таратайық. Таратпастан бұрын шежіре жайлы Тоқсан би айтыпты деген бір әңгімені айта кетейік.

Танаш би және оның балалары Балға (Сибан), Балта батырлар өлген соң, оның ұрпақтары енші бөлмек болады. Енші бөлу билігін Балта батырдың 44 баласының үлкені, әрі қарт батыр, әрі би Ноғай ақсақал өзінен жолы үлкен, жасы кіші Көшебеге ақылдаспай қолына алмақ болады. Танаштың шаңырағы Көшебеде қалғандықтан да болу керек, Көшебенің қолында інісі Тарышы болады. Ноғай еншіні төртке емес, Тарышыны есепке алмай үшке бөлмек болады. Көшебе бұған қарсы болып: "Танаштан туған төрт баламыз, енші төртке бөлінсін", - дейді. Оған Балтаның ұрда-жық батыр балалары: "Егінді біз ектік, малды біз жинадық, жаудан біз қорғадық, жорықтан көп олжаны біз әкелдік. Еншінің көбі біздікі болу керек. Біз аға баласымыз, сөзді қой. Тарышыға енші бергің келсе өзің бер, өйткені ол атамыздың баласы емес, сенің Балумаржаннан туған екінші ұлың", - деп, дау айтумен қатар, жала да жабады. Көшебе сол кезде науқас екен, өкпесін сүйреп зорға жүрген Көшебеге бұл дау ауыр тиеді.

Екі жағы ара ағайын саналатын меркіт керейдің көрі биі Адаққа жүгінеді. Ноғай бидің ызғарынан қорық-

қан Адақ әділ билік айта алмай, ақыры Ноғай би бастаған керейдің би мен бектерінің қойған шартын мақұлдайды. Шарт бойынша Көшебе Тарышының өз ұлы еместігін растау үшін, біріншіден, көкірегіне құран ұстап: "Тарышы менің балам емес" - деп ант беру керек. Екіншіден, құлады деген құсты атып түсіру керек. Үшіншіден, үстін ақ кигізбен жапқан терең ордан атпен қарғып өту керек. Көшебе осы үш шартты орындауға келісімін береді. Бірінші, екінші шартты орындап, үшінші шарт бойынша ақ боз атпен үстіне кигіз жабылған ордан қарғып, ордың арғы бетіне түседі, бірақ аты омақаса құлап мертiгедi, Көшебе де құлайды. Содан кейін көп ұзамай, бұрыннан қатты науқас Көшебе қайтыс болады. Шарт орындалса да, Көшебе мен Тарышыға енші мол берілмейді.

Балта мен Балға (сибан) балаларынан қорлық көріп жапа шеккен Жауынгер Көшебеұлы Жарқын, Жәдігер, Жанкөрпе, Жазы есімді төрт інісін, туысы Тарышыны ертіп, бабасы Бағлан бидің зираты (Қазіргі Қорған облысындағы Звериноголовка селосы, яғни бұрынғы Бағылан жәрмеңкесі орналасқан жер) маңына барып қоныстанады.

Тоқсан биден қалған осы аңыз-әңгіме ақиқаттан алыс та емес. Жоғарыда аталған адамдардың кейбіреулерінің ұрпағы осы уақытқа дейін жоғарыда аталған жерде тұрады.

Бізге жеткен тағы бір аңыз-Танаштың келіндей алған әйелі Сәлиман жас босанып, ұл бала тапқанда, Айша бәйбіше (Танаштың) оған Тарышы деп ат қойып: "Бұл баланың ұрпағы тарыдай көп болып, өсіп-өне берсін!" - деп, ақ батасын беріпті. Айша бәйбішенің аузы уәлі болса керек, сол кісінің батасы да, тілегі де қабыл болып, Таныш бидің артында қалған төрт ұлының ішінде Тарышыдан көп елдер тараған.

Енді, Тарышыдан тараған ұрпаққа бет бұрсақ: Тарышыдан-бір бала: Шимойын. Шимойыннан-3 бала:

Естияр, Достияр, Есжияр. Достиярдан-3 бала: Ысмайыл, Есмағұл, Ысқақ. Ысмайылдан-5 бала: Ақсары, Жамансары, Құрсары, Матақай, Тезағай.

Тезағайдан-3 бала: Әйтеке, Тәйтеке, Байтеке (Самай)
Әйтекеден-1 бала: Қанай.

Қанайдан-2 бала: Әлдеберлі, Шағалақ.

Тәйтекеден-1 бала. Мамай, Мамайдан-1 бала Қапсыт.

Қанай мен Мамай ерте қайтыс болып, олардың жетім қалған жас балалары: Әлдеберлі, Шағалақ, Қапсыт үшеуі Самайдың (Байтекенің) тәрбиесінде өскен.

Есмағұлдан-2 бала: Жалбыр, Жалпақ.

Жалбырдан-9 бала: Аққозы, Бекқозы, Ерғозы, Жанғозы, Қарақозы, Қызылқозы, Қоңырқозы, Молғозы.

Қызылқозыдан-1 бала: Есенбақты.

Молғозыдан-2 бала: Ақымбет, Тоқымбет

Аққозыдан-2 бала: Еменәлі, Иманәлі.

Еменәліден-2 бала: Сырлыбай, Күнту (Таз)

Күнтуден (Таздан)-2 бала: Қарабатыр, Сейтімбет.

Сейтімбеттен-1 бала: Елтөк. Елтөктан-2 бала: Жанданбет, Жанқадан.

Сырлыбайдан-3 бала: Ырыс, Нұрыш, Өріс.

Ырыстан-4 бала: Көжеке, Құдияр, Сақау, Төлек.

Көжек биден-1 бала: Нияз би.

Нияз биден-1 бала: Ескене мырза.

Ескенеден-3 бала: Сандық, Боздақ, Малтабар

Сандықтан-5 бала: Бекболат, Қонақай, Айдос, Қолдас, Молдас.

Бекболаттан-2 бала: Күсенберген, Тілепберген.

Қонақайдан-1 бала: Тастемір, Тастемірден-1 бала: Исқақ.

Исқақтан-1 бала: Хайдар.

Алдастан-3 бала: Айдабол, Есенбол, Сиқым.

Айдаболдан-6 бала: Тәнім, Құдайберген, Байеке ақын, Жолке, Жәуке, Жәутік.

Қолдас батырдан-2 бала: Бекжан, Күлін. Бекжан Еснейдің бас саятшысы болыпты.

Бекжаннан-2 бала: Самалық, Тынымбай.

Самалықтан-2 бала: Шүңірек, Маңы, Мақыдан-2 бала: Қоспан, Алпыс.

Қоспаннан-Құрман.

Тынымбайдан-2 бала: Қопыш, Сүлеймен.

Қопыштан-3 бала: Күнтоқ, Қапен, Көкен.

Күнтоқтан-Едірес, Қапеннен-Абай туады.

Көкеннен-4 бала: Серік, Алтай, Мұхтар, Марат.

Молдас серіден-1 бала Жомарт.

Жомарттан-3 бала: Қыдыр, Саты, Көшіман.

Қыдырдан Нысан туады.

Сатыдан-5 бала: Абдолла, Ғабдолла, Байдолла, Хұсайын, Хасен.

Ғабдолладан-4 бала: Нұғыман, Сейітжан, Иманжан, Есмағзұм.

Нұғыманнан-4 бала: Ғабит, Ғабиден, Зейін, Асқар.

Байдолладан-2 бала: Сәбит, Әскер.

Хұсайыннан-1 бала: Өсет.

Хасеннен-4 бала: Есім, Совет, Бекет, Бекмағамбет.

Боздақтан (Ескене баласы)-2 бала: Басығара, Аңғал.

Малтабардан (Ескене баласы)-4 бала: Бегатар, Танатар, Түнқатар, Арғынбай.

Түнқатардан-Қозғанбай.

Танатардан-4 бала: Сатыбалды, Бабыр, Құлшыман, Сақау.

Сатыбалдыдан-Топаш, Төлебай, Төлеген.

Төлегеннен-2 бала: Мұстафа, Еліш. Мұстафадан-Сәду, Қыздар. Қыздардан-Қайырбай.

Төлебайдан-Ысмағұл. Ысмағұлдан-Әскербек, Ақылбек, Асылбек.

Айдарбектен-Қожықбай, Қожабай, Қожабайдан-Ахмет. Ахметтен-Бексұлтан.

Бабырдан-Қуандық, Төрежан, Жұмабай.

Қуандықтан-Қазыбек, Әжібек, Мұқыш.

Қазыбек Қажыдан-Бірімжан, Есімжан.

Бірімжаннан-Қали, Аманжол, Базар.

Қалидан-Ұлан, Серікбай, Киікбай; Аманжолдан-Ша-
яхмет, Махмұт; Базардан-Сәлімгерей; Сәлімгерейден-Айт-
жан, Сейітжан, Құрман, Айтқожа; Сүпидан-Әлімгерей,
Әбілқас; Әбілқастан-Жамбыл, Қасмұқан, Жабай;

Серікбайдан-Бексұлтан, Қайрат, Марат;

Бексұлтаннан-Төлеген; Қайраттан-Артур.

Ырыстың екінші баласы Құдиярдан-Алдай, Әйдеш.

Алдайдан он бала:оның бірі-Қара би. Қара бидің бөй-
бішесінен-Дос, Жабай, Бабай, Қабай, Аманбай, Қабан-
бай, Жөңкі, Бұланбай.

Қара бидің Моншақ сұлу атты әйелінен-Марқа, Жай-
саң, Сатыбалды, Үкітай, Тоқпан, Жұмақ.

Қара бидің осы аталған екі әйелінен туған балала-
рының ұрпақтары Жамбыл ауданының Қарағаш, Жам-
был, Суаткөл, Аманкелді, Талпын, Благовещенка ауыл-
дарында тұрып жатыр.

Моншақ сұлу Бағаналы руының атақты адамы Жы-
рық бидің қызы екен. Жырық би Ерден Сандыбайұ-
лының (1808-1862 ж.ж.) арғы аталары болады. Моншақ
кезінде асқан көркімен, шешендігімен, ақылдылығымен
есімі бүкіл қазақ еліне тараған, билік істерге де ара-
ласып, Қаз дауысты Қазыбектен "Бағаналының бұл-
бұлы" деген ат алған, жеті ұлттың тілін біліп, "оқы-
мысты қыз" атанған екен. Ел аузында Қара би мен
Моншақ сұлудың қосылуы жайлы мынадай аңыз бар.

Моншақ сұлу Жырық би қызы жасы жеткесін
шешендігі мен оқымыстылығы өзімен теңдесетін адамға
ғана тұрмысқа шықпақшы болады. Талай жақсы мен
жайсаңдар бақтарын сынағанмен Моншақ сұлуға тең-
десе алмайды. Тек, Қара би ғана Моншақ сұлуды сөз-
ден ұтып, келісімін алады. Моншақ сұлудың соңғы
талабы әкесі Жырық бидің ризашылық беруі болады.

Ризашылық сұраған Қара биге қыз әкесі Жырық би:
— Қызым қымбат, қалың малыңа дәулетің жетпес, -
дейді, Қара бидің малының аздығын бетіне басып.

— Мен жалғыз емеспін, құдайға шүкір, көппін; көп қорқытады, терең батырады. Қызыңның қалыңмалына әкем Алдайдың малы жетпесе, қалың Керейдің малы жетеді, - дейді Қара би.

Сөзден ұтылған Жырық би қызы Моншақ сұлуды Қара биге қосқан екен.

Моншақ сұлу Алдай еліне келін болып келгесін де ел билеу істеріне араласып, "би келін" атанады. Қара биден Моншақ сұлудан туған жоғарыда аталған балаларының ұрпақтары өздерін "Моншақпыз" деп атайды (Хамитов Қабдол, 78 жаста, Жамбыл ауылы)

Жабайдан-Ақжан, Бақжан, Сержан, Мағжан, Отжан, Тоқжан, Тоқсан туады.

Жабайдың Тоқсаннан басқа барлық балалары қазақ-қалмақ соғысына қатысып, бәрі де қан майданда ерлікпен қаза тапқан. Мағжаннан Сексен деген бала қалады. Үлкен немересі Сексенді Жабай батыр өз бауырына салып, Сексен Жабайдың ең кенжесі есепті өсіп, ерке тентек болыпты. Сексен жер-су үшін Ресей отыршылдарына қарсы күрескен адам. Марал ишан Құрманұлы (1780-1841ж.ж.) бастаған ұлт-азаттық қозғалысқа қатысып, халықтан батыр атағын алған адам.

Тоқжаннан-Мыңжасар туады. Мыңжасардан-Құлыбек; Құлыбектен-Әлімбай, Сәлімбай; Әлімбайдан- Көкі, Етекбай, Көшербай, Мұрат; Көкіден-Мәс; Мәстен-Жәуке; Жәукеден-Нұрлан, Аман, Қалқа, Айдар, Жансейіт, Берікбол, Айтбай.

Мыңжасар ұрпақтары Қарағаш ауылында тұрады. Тоқсаннан-Доғалақ, Мүсәпір. Доғалақтан ұрпақ жоқ. Мүсәпірден-Шөкібай; Шөкібайдан-Байнақ; Байнақтан-Жаналы, Сердалы; Жаналыдан-Жанайдар (Өтен), Рыскелді; Жанайдардан-Қоқыш; Қоқыштан-Шоқан. Шоқан Алматыда, апаларымен бірге тұрады.

Рыскелдіден-Сағындық; Сағындықтан-Ерлан; Сердалыдан-Есжан; Есжаннан-Сүлеймен, Серікбай, Ескендір; Сүлеймен мен Ескендір Түмен қаласының жанында

"Қасқара" деген ауылда тұрады. Рыскелдінің әйелі Кә-
меш Қарағаш ауылында баласы Сағындықтың қолында
тұрады. Тауағаш ауылынан, руы Самай, Рыскелдіге
1943 жылы қосылған. Рыскелді 1970 жылы қайтыс
болған. Баласы Сағындық 1958 жылы туған.

Қолымызда бар шежіре бойынша енді Қара бидің
Қабанбай атты баласының ұрпақтарын таратайық. Қа-
банбайдан-Бәйкүшік, Ақкүшік, Әйнеке, Сарт; Бәйкүшік-
тен-Төлеміс; Төлемістен-Қалыбай; Қалыбайдан-Жаман-
бай, Жаманке; Жаманбайдан-Тоқтар; Тоқтардан-Баттал-
бек, Батталғали; Батталбектен-Марат, Марал, Сәбит; Ма-
раттан-Қанай; Маралдан-Қайрат.

Батталғалидан-Жомарт, Есет, Ақат; Жомарттан-Ба-
қыт; Есеттен-Талғат, Ғабит; Ақаттан-Мұрат, Қуат.

Қара бидің Дос-Нияз; Нияздан-Бұланбай; Бұланбайдан-
Сегізбай, Жетібай, Мүсіреп шешен; Сегізбайдан-Тұнықұл;
Тұнықұлдан-Мұса; Мұсадан-Иманжан; Иманжаннан-Кәрай,
Кәрайдан-Дәрібай; Дәрібайдан-Қазбек, Жәнібек.

Тоқсанның туысы Сексеннің шежіресі былай таратыла-
ды.

Сексеннен-6 бала:Бегей, Бектен, Бекентай, Бегәлі, Қазан,
Кәрібай. Бектеннен-Дәрібай (бәйбішеден), Тексбай (екінші
әйелден).

Дәрібайдан-Нарыбай, Мұқыш, Қуандық; Мұқыштан-
Мәлғаждар; Мәлғаждардан-Жантемір, Әділбек; Жантемі-
рден-Қанат, Жанат; Әділбектен-Асқат.

Қуандықтан-Ыбырай, Әубәкір, Қабидолла. Текебай-
дан-Рамазан; Рамазаннан-Жасұлан; Жасұланнан-Әсет.

Бегәліден-Барлықбай. Барлықбайдан-Мәмбет, Сайда-
лы, Құдайберген, Жансары, Байбатыр; Мәмбеттен-Қайса.
Қайсадан-Серік, Ғазез, Қалел, Ғалым, Қәкім. Серіктен-
Марат; Ғазезден-Ерсайын. Жансарыдан-Хамит, Ержан;
Құдайбергеннен-Аманкелді; Сайдалыдан-Еркін, Еркемыр-
за, Жақсылық. Еркемырзадан-Елжас, Ілияс, Естай.

Бекентайдан-5 бала: Сағындық, Қайнет, Зейнолла,
Байзолла, Мырзағали.

Қайнеттен-Шөкен, Шөкіжан, Болат, Құрмаш. Шөкеннен-Асау. Шөкіжаннан-Боташ, Боташтан-Талғат. Бопаштан-Боташ, Арыстан, Сайлау, Мұрат. Арыстаннан-Рамазан, Нұрсұлтан. Сайлаудан-Аманжол, Ербол. Мұраттан-Амангелді, Алдияр, Серік. Құрмаштан-Бота, Нұржан, Бағыт, Марал, Мерген, Ерболат. Ботадан-Айдос, Берік.

Зейнолладан-Шернияздан (Шери), Сейілхан, Бесар, Баязит. Шерниязданнан-Елтай, Дайыр. Елтайдан-Байтас, Амангелді; Байтастан-Расул; Амангелдіден-Өсет; Сапардан-Нұртас, Жантас, Нұрлан, Нұржан. Жантастан-Аян. Нұрланнан-Саян. Нұржаннан-Темірлан. Байзолладан-Қартжан, Серікбай, Өбу-Шахман (Өбу). Өбуден-Жеңіс, Қайрат, Болат; Жеңістен-Марат. Мараттан-Зарина. Қайраттан-Асқар, Алмас, Аслан. Болаттан-Рүстем.

Тоқсан бидің арғы атасы Ырыстың үшінші баласы Сақаудан-Қасаболат. Қасаболаттан-Тоқпанбет би. Тоқпанбеттен-Елшібек, Жабағы, Еділ, Абыз. Қасаболат ұрпақтары Кеңес дәуіріне дейін Ескене аталарымен бірге Становой болысына қарапты. Қазір Жамбыл ауданының Үлгі ауылында тұрады.

Ырыстың төртінші баласы Төліктен-Жәнібек, Қантай. Жәнібек батырдан ұрпағы аз, өспеген әулет. Белгілі әнші-ақын Біржан Берденұлы (1889-1921) "Прием" дастанының авторы осы Жәнібек Әулетінен шыққан екен.

Қантай батырдан-тоғыз бала: оның үшеуі-Жанқозы, Кенжеқозы, Қабыл. Қабылдан-Дәулеткелді, Тұрыпберді. Дәулеткелді мен Тұрыпберді өте бай болған адамдар. XVIII ғасырдың екінші-үшінші ширегінде Қазақ хандығы әскерін ат-түйемен, азық-түлікпен жабдықтаған шонжарлар екен. Жамбыл ауданының Аманкелді ауылының батыс жағында Тұрыпберді қыстауының орыны бар және "Тұрыпберді" көлі бар.

Осы Қантай Тұрыпберді туралы ел ішінде мынадай аңыз қалған.

Тұрыпберді сол өңірдің теңдесі жоқ байы болады. Жылқының көптігі сондай, жылқының санын жылқы-

ларының бір мезгіл су ішкенде көлдің суының қаншалықты азайғандығымен есептейді екен. Ол үшін көлдің ішіне сырық шаншып, осы сырықтағы белгілері бойынша көлдің суының деңгейін біліп отырған.

Осы Тұрыпберді байда бала болмапты. Осындай байлыққа ие болатын ұрпақ қалмайтынына ренжіп жүргенде, Жабай батыр бір жорықтан әйелдікке қалмақтың бір қызын әкеліп береді. Қыз жүкті болып ұл табады. Тұрыпберді бай үш жүзден қонақтар шақырып ұлан-асыр той жасайды. Бұдан кейін де Тұрыпберді қалмақ әйелінен 3-4 бала көреді. Бір күні қалмақ әйелі Тұрыпбердіге көңілінде жүрген бір ауыр мұңын айтады:

— Жабай батыр, - дейді әйелі, - елден (қалмақ елі) ағайынды екеумізді алып шықты. Жолда інімді саудаға сұраған бір адамға беріп кетті де, мені саған арнап әкелді. Сол інімді көргім келеді, жалғыз туысым еді, бір жерде тұрсақ деген тілегім бар, - дейді әйелі. Мұны естіген Тұрыпберді ағайыны Жабай батырды шақырып алып.

— Сен маған қалмақ қызын әкелер жолы інісін де алып шыққан екенсің, айтуы бойынша жолда біреуге сыйлап беріп кеткенсің, маған осыншама қуаныш әкелген әйелдің тілін алмауға болмайды. Ердің құнына жетерлік мал беріп, сол жігітті маған әкеліп бер, - дейді.

— Иә, ол рас, жолда Атығай елінің Жанатай батырына беріп едім, Жанатайдың құдайға шүкір, ұрпағы жетерлік, берсе сатып бермейді, жай да береді, - дейді Жабай. Ақыры Жанатай батыр қалмақ жігітін Жабайдың айтуымен Тұрыпбердіге жай береді. Тұрыпберді құнсыз жігіт болмасын деп, Жанатай батыр алмаған жүз жылқыны елдің нашарларына бөліп береді.

Ақыры Тұрыпбердінің байлығына осы қалмақ жігіті ие болып қалады екен, -дейді аңыз.

Қантай батырдың тағы бір баласы Кенжеқозыдан-Әлқозы туған. Әлқозыдан-Атамбай. Атамбайдан-3 бала: Қосшыбай,

Құлатай, Ақсақ: Қосшыбайдан: Көдік, Қаумен, Жүсіп. Көдіктен-Исабай, Смағұл, Есмақан, Исабайдан-Мұстафа, Мұқанай, Сейітахмет. Мұстафа мен Мұқанай бай болып 1929 жылы "Барса келмес" аралығына жер аударылған. Мұстафа ақын, шешен Қантай атаның көрнекті адамы болған.

Бір атам одан бергі Еменәлі
Бақыт пен байлық болды елдің сәні.
Жерлерден ерегіскен бәйгені алып,
Қалатын дұшпандары қатты налып.

Бір атам одан бергі аты Қантай.
Қайғымен күнім өтті жаздың алты ай
Қонған соң біткен дәулет пәле болды
Өзге сөз неге керек шыны осылай.

Бір атам одан бергі Атамбайды
Атамбай жаман болса аталмайды
Ішінде аз ғана ауыл серкесі едім.
Ойлап па ем көрем деп осындайды.

Өзімнің туған әкем Қажы Исабай
Би емес, болыс емес, дәулетті бай
Үш отау үш жағына тігіп қойып,
Орнатқан бәріне де қара саба-ай.

Баласы сол қажының мен Мұстафа
Көргем жоқ бұл дүниеден еш бір опа
Басымнан бақыт-дәулет кеткеннен соң
Кісіден жақын жүрген көрдім жапа, - деп
аталары жайлы өлең шығарған.

Мұстафадан-Қапан. Қапаннан-Нұрмолда. Нұрмолдадан-Ермұрат, Бауыржан, Ербұлан. Бауыржаннан-Елдос. Сейітахметтен-Аяған, Қайролла, Қариполда, Зариполда, Аман. Аяғаннан-Еркебұлан, Еркемырза, Еркемұрат, Жаслан, Есләм. Қариполдадан-Нұрлан, Нұржан. Есмақаннан-Қаратай, Қаб-

долқаным, Жан. Қауменнен-Әбдіреш, Әбілтан, Әбіл. Әбдірештен-Қайырбек.

Қайырбектен-Қайрат. Әбілден-Қара, Болтан, Сұлтан, Бек, Құрмет. Қарадан-Тахир, Ойрат. Сұлтаннан-Жолдыбай, Ойрат. Жолдыбайдан-Сапар, Әкетай. Ойраттан-Азамат. Бектен-Серікбай, Базар, Теміртас. Құрметтен-Мұрат, Адақ, Шалабай, Садақ, Қадіржан, Сапарғали.

Жүсіптен-Қожахмет, Қожбан, Мырзахмет. Қожахметтен-Төкен, Торғай. Мырзахметтен-Есен, Есенәлі. Төкеннен-Бүркіт, Серік, Оразымбет, Оразалы, Шоқан, Данияр. Бүркіттен-Нұрлан.

Құлатайдан-Шәкібай. Шәкібайдан-Шерияздан, Сейпіл, Ысқақ, Қуаныш. Шериязданнан-Есләм, Қатыран. Ысқақтан-Ашубасар. Қуаныштан-Сүйіншібай, Жомарт, Едіге, Еркін, Ерік. Ақсақтан-Сыздық, Ертай. Сыздықтан-Шәйкі, Рақымжан, Қабдолла. Шәйкіден-Есім.

Есім Шайкин - колхоз басқармасы, совхоз директоры, Москва, Сергеев аудандарының бірінші хатшысы, Еңбек Ері, облыс, Республикаға танымал көрнекті тұлға болған адам. Қазір Благовещенкода әкім.

Есімнен-Нұрлан, Ноян, Нұртас. Рақымжаннан-Нұрғали, Ерғали, Тілеген. Ерғалидан-Сапар. Қабдолладан-Жасұлан. Ертайдан-Садуақас, Шақан. Садуақастан-Біржан. Біржаннан-Асыр, Балапан. Шақаннан-Рамазан туады.

Иманәліден - 3 бала: Нұралы, Нұрымбай, Нұрлыбай. Нұрымбеттен-8 бала: Ақбота, Байбота, Ербота, Жанбота, Қаработа, Жанбаба, Құлбаба, Қуатбаба. Нұралыдан-3 бала: Батыр, Бабыр, Бауыр. Батырдан-Сағым. Сағымнан-Өтеке. Өтекеден-2 бала: Ережеп, Кенже. Кенжеден-3 бала: Көшек, Көбек, Көбдік. Көбектен-2 бала: Жанболат, Бертіс. Жанболаттан-1 бала: Бөші. Бөшіден-4 бала: Жақабай, Шоқтай, Байкөбек, Қаратілеу. Жанабайдан-1 бала: Азынабай. Азынабайдан-1 бала: Таласбай. Таласбайдан-Амантай. Шонтайдан-Серғазы. Байкөбектен-Нұртаза. Нұртазадан-Темірғали.

Қаратілеуден-3 бала: Елжан, Тасемен, Төрежан. Төре-

жаннан-3бала: Байқуаныш, Әмірбек, Мұқаметжан. Байқуаныштан-7 бала: Қазі, Нұрқан, Оразбай, Баязит, Ақмер, Зағыпар, Нұрмұқан. Оразбайдан-Есмұқан. Есмұқаннан-5 бала: Мұқтар, Берік, Құдайберген, Мырзабек, Ерік. Зағыпардан-2 бала: Тоқтар, Серік. Серіктен-Әмірсерік. Әшірбектен-1 бала: Тұрғын. Тұрғыннан-2 бала: Қайыртай, Дүйсенбай. Мұхаметжаннан-Шәріп.

Шәріптен-3 бала: Шопан, Жәңгібай, Шоқан. Тасеменнен-1 бала: Бекім. Бекімнен-Қапез. Қапезден-3 бала: Абай, Қосыл. Көшекпен-Жанқұлы, Жапан, Жапақ, Думан. Жапаннан-Орынбай, Жұма. Жұмадан-Бейсен, Нұрпейіс, Әлпейіс. Нұрпейістен-Ораз, Жадыра, Зікірия. Бейсеннен-Мұстафа ақын (1870-1936 ж.ж.). Мұстафа ақыннан-Әмірхан, Жанмұқан, Хайдар. Әмірханнан-Бағыт, Төлебай. Бағыттан-Серік, Серікбай.

Социалистік Еңбек Ері Төлебайдан-Есіләм, Нәукен, Орынбай, Оразымбет, Ораз. Жанмұқаннан-Дәулетияр. Жапақтан-Жәменке, Қапсытбай, Алпысбай, Ережеп, Жұмаш, Тотыбай. Алпысбайдан-Сымағұл, Әжмағұл және Бақыжан деген қыз туған. Сымағұлдан-Таймас, Серікбай. Таймастан-Тастанбек, Болатбек, Дулат деген үш ұл және Хауана деген қыз туады. Хауана Таймасқызы Кәсенова қазір облыстық ағартушылар кәсіподағының комитетінің бастығы болып істеп жүр. Оның айтуынша 1928 жылы байларды конфискуелеп жер аудару бастаған кезде әкесі Таймас өз әкесі Сымағұлдың фамилиясын алмай Сымағұлдың қарындасы Бақытжаннан туған Кәсен деген жиенінің атын өзіне фамилия қылып алыпты. Содан ол Кәсенов Таймас атанып кетіпті және барлық құжаттары осылай толтырылыпты. Өздері ішке (Ресейге) көшіп кетіп аман қалыпты. Сондықтан оның балалары да Кәсеновтер болып кеткен екен. Серікбайдан-Еркеш, Сабыр, Ұлан, Жасұлан, Құрман, Кенже.

Бертісбайдан-Қожағұл, Қожамқұл, Ақшуақ, Байшуақ, Жаншуақ. Қожағұл қажыдан-Тұрлыбай, Тұрлығұл. Тұрлыбай Зергерден-Ержан, Нұржан, Біржан сал, Ақтанбай, Қанафия. Ержан қажыдан-Мұхаметжан. Нұржан

қажыдан-Ахметжан. Ахметжаннан-Сары, Сыздық.

Атақты Біржан салдан (1825-1897)- Ақыл, Алтынбек, Әділбек, Мақұлбек (бірінші әйелі Балқаштан), Ахметхан, Ахметбек (екінші әйелі Ләйладан), Ахметқали, Айтжан, Айтмұхамед (үшінші әйелі Айтбайдан), Теміртас, Қалкен (төртінші әйелі Әніштен). Теміртас балуаннан-Мұқамедқали. Мұқамедқалиден-Шәріп. Қалкеннен-Хамит.

Ісмайл бидің кіші баласы Тезағайдан-Әйтеке, Байтеке, Тәйтеке туады. Әйтекеден-Қанай, одан Әлдеберлі, Шағалақ. Тәйтекеден-Мамай, одан Қапсыт. Әлдеберлі мен Шағалақ ұрпақтары Шағалақ Керей деп аталады. Ал, Қапсыттан Қапсыт Керей елі тарайды. Жоғарыда аталған Шағалақ Керей елі әнші, күйші, сауықшыл болыпты. Таз Керей де әнші ел болған екен. Осылар жайында Мұсайын ақын Сегіз Серіұлы (1843-1920) "Ән мен Күй біздің Көшебеден аттанып, Таз Керейге жолжәнекей түстеніп, Шағалақ Керейге барып түнеп, сонда тұрақтап қалды" - деген екен. Әйтеке, Тайтеке де, олардың балалары: Қанай, Жанай батырлар да көп жасамай дүниеден ерте өтеді де, Байтеке олардың ұрпақтары: Әлдеберлі, Шағалақ, Қапсыт-үшеуіне жетімдік көрсетпей қамқорлығына алып, тәрбиелеп өсіреді. Содан да болар кейбір шежірешілер осы Шағалақ және Қапсыт Керейлерді Самай атанған Байтекеден туғызады. Байтекенің бір жақ самай шашы жас жігіт кезінде ағарыпты. Сондықтан ел ішінде Самай атанып кетеді.

Байтекеден (Самайдан)-Толыбай, Жанбура, Жанкісі, Аткелтір, Бақы, Шұбай, Шығай, Шоңай. Осылардан тарайтын ұрпақты Самай Керей деп атайды.

Бұл еңбекте жазуына, Тоқсан бидің өзі қатынасқан Керей шежіресін тегіс таратуды мақсат еткеніміз жоқ, алайда Тоқсан биден қалған сөздерді жинауға, бейітін тауып, асын беруге атсалысқан Самайдан тарайтын бір-екі азаматтың аталарына орай шежірені таратайық.

Толыбайдан-Төлеке, Жапа. Жанбурадан-Жарылғап, Құдайқұл, Қожанберді, Қожамқұл, Құттымбет, Сары. Құдайқұлдан-Анай, Қанай, Кенжетай. Кенжетайдан-Ақбота, Байбота, Жанбота. Ақботадаң-Байсерке, Шабан. Шабаннан-Бозай, Найман, Қойман. Бозайдан-Жанқабай, Тийштықбай. Жанқабайдан-Хұсайын, Әйіп. Хұсайыннан-Айбас. Айбастан-Төлеген, Медебай. Найманнан-Сапақ, Сыздық, Бексұлтан, Тілеуберді, Қарынбай. Сыздықтан-Ахметжан, Мұқан, Құрман, Омар, Хамза. Мұқаннан-Қайролла, Нығметжан, Қабылқайыр. Қайролладан-Марат. Қабылқайырдан-Болат, Қанат. Құрманнан-Шәріп. Шәріптен-Дулат, Серік, Дәулет, Дәурен, Дәуренбек. Хамзадан-Жақсылық, Айтмағамбет, Сайлау, Бағыт, Есмағанбет. Жақсылықтан-Мұрат. Айтмағанбеттен-Азамат, Жасұлан, Аслан. Сайлаудан-Бахтияр. Есмағамбеттен-Арман. Қойманнан-Сүгір, Қаби, Билал. Сүгірден-Шұғайып, Жүкен. Қабидан-Хажынәсіп, Зейнолла. Жүкеннен-Марлан, Қанат. Хажынәсіптен-Ұлан. Зейнолладан-Болат, Марат.

Байтекенің (Самай) Шығай деген ұлынан – Дүйсенбай. Дүйсенбайдан-Айтбай. Айтбайдан-Тоқболат, Қосболат. Тоқболаттан-Дәуітбай, одан-Асан. Асаннан-Бұзаубас пірәдәр, одан Есман. Есманнан-Нұрмұқан (Топан), Қайыркеш, Қайыржан, Жүмкен. Нұрмұқаннан-Ерсайын, Серікбай. Қайыркештен-Совет, Бейбіт. Қайыржаннан-Нұржан. Жүмкеннен-Абзал. Советтен-Темірлан, Ерлан.

Сегіз Сері шежіресінен үзінді

Сегіз Сері Бахрамұлы Керей шежіресін өлең жолдарына түсірген адам. Осы өлең шежіресінен үзінді келтірейік:

Керейден шыққан сардар Жанай бабам,
Жанайдың жалғыз ұлы Ер Бағлан.
Бағланнан Архат, Фархат, Сарымұраттай,
Жауынгер қол бастаған үш ұл туған.